

Na zapuščeni onesnaženi zemlji, ki jo že več mesecev čistijo deminerji, bodo kmalu spet rastle oljke.

Deminerka počasi in previdno čisti zemljo ok

Bombe

na rodovitnih poljih

Petra Slanič
Fotografije: Petra Slanič, Mariella
Furrer, arhiv NPA Lebanon

N

e domišljam si, da bom kot Evropejka lahko kadarkoli popolnoma razumela vzroke za oborožene konflikte na Bližnjem vzhodu, a po obisku Libanona poznam posledice, ki so jih oboroženi spopadi pustili v tem čudovitem delu sveta in s katerimi se morajo prebivalci soočiti vsak dan. Mine in kasetne bombe so ljudem onemogočile uporabo skoraj 140 km² ozemlja države. Za ilustracijo: območje Mestne občine Maribor zavzema 147 km².

Bog je s palmami markiral območja, primerna za življenje

Začnimo z nekaj statistikami, da si bomo lažje predstavljali državico ob Sredozemskem morju, ki meji na

vzhodu na Sirijo in na jugu na Izrael. Libanon ima za pol Slovenije površine (dobrih deset tisoč kvadratnih kilometrov), 210 kilometrov dolgo obalo, njegov najvišji vrh pa je visok 3088

metrov. Sicer pa spada med dežele, v katerih uspevajo palme. Pravijo, da je bog s palmami markiral območja, ki so primerna za življenje. Sredozemska klima v tej deželici to modrost potrjuje, saj temperatura ob obali tudi pozimi redko pade pod deset stopinj Celzija. V zaledju države pa se na 170 km dolžine razprostira gorovje Libanon, kjer se pozimi tudi smuča.

Država se ponaša z zastavo z motivom libanonske cedre, ki je nekoč obilno poraščala pobočja gorovja Libanon, v njej pa živijo pripadniki več verstev; 60 odstotkov je muslimanov, ostalo pa v večini kristjani. Po uradnih podatkih naj bi v državi živelo 4,2 milijona Libanoncev. Močna je libanonska izseljenska skupnost, ki šteje okoli 20 milijonov ljudi. V državi pa živi tudi

Kako delujejo kasetne bombe?

Kasetne bombe so orožje, ki raztrese eksplozivno podstrelivo po velikem področju. Kasetnice vržejo s tal ali iz letal; kontejner s strelivom se odpre v zraku in na prosto spusti manjše podstrelivo, ki eksplodira po področju pod njo. Število podstreliv v posodi je različno; od manj kot deset do več sto. V Libanonu so uporabili bombe, ki vsebujejo od šestdeset do dvesto podstreliv. Uporabo kasetnih bomb kritizirajo zaradi njihovih značilnosti, ker zaradi načina razpršitve manjšega podstreliva to orožje prizadene tako vojaško kot civilno prebivalstvo, za seboj pa pušča velik odstotek neeksplozivnega podstreliva, ki ogroža prebivalce še dolgo po vojaškem napadu.

Kasetne bombe so bile prepovedane s Konvencijo o kasetnih bombah, katere podpisnika sta tudi Libanon in Slovenija.

oli najdenega ostanka bombe.

okoli 400.000 palestinskih beguncev, večina v begunskih kampih. Palestinci se v Libanon zatekajo vse od leta 1948, ko je bila ustanovljena država Izrael ali, kot ji rečejo v teh krajih, Okupirana Palestina. Palestinci nimajo veliko pravic; ne smejo delati v javnih poklicih, npr. kot učitelji ali zdravniki, prepovedano jim je tudi imeti nepremičnino v lasti. Libanon je od leta 2006 vsako leto dosegel povprečno osem odstotno gospodarsko rast in povprečni BDP na prebivalca 6500 ameriških dolarjev v 2008. Še vedno pa ostaja problem revščina, saj osem odstotkov prebivalcev živi v ekstremni revščini, 28,5 odstotka pa pod pragom revščine, ki znaša štiri ameriške dolarje na osebo na dan.

Onesnaženost z eksplozivnimi sredstvi
Libanon je onesnažen z dvema vrstama eksplozivnih sredstev. Kasetne bombe so ostanek izraelskih napadov južnega Libanona leta 2006. Napadi so trajali le 33 dni, a Združeni narodi ocenjujejo, da je bilo v tem času na ozemlje Libanona odvrženih štiri milijone kasetnih bomb. Neeksploziranih naj bi bilo okoli milijon. Dobrih 17 km² zemlje še čaka na deminerje. Libanonci načrtujejo, da bodo svojo zemljo, onesnaženo s podstrelivom kasetnih bomb, ob enaki mednarodni podpori očistili do konca leta 2016.

Mine in druga neeksplozirana sredstva pa so posledica 15-letne državljanskega konflikta, ki se je končal leta 1990, in dvajset let trajajoče izraelske okupacije

Deminerke si oblačijo zaščitno opremo pred začetkom dela. Na jopiču, ki tehta okoli pet kilogramov, sta zapisana ime in krvna skupina lastnice. Tako lahko ob nesreči reševalec, ki je obvezen član vsake ekipe, takoj ukrepa.

Edina ženska deminerska ekipa v Libanonu se odpravlja na delo.

Libanonska deminerka na TedX women v New Yorku

Nekdanja deminerka NPA, Lamis Zein, je lani predstavila svojo zgodbo na dogodku TedX women v New Yorku. V eminentni družbi žensk, med katerimi je bila najbolj znana zagotovo Jane Fonda, je navdušila s svojim preprostim, a motivacijskim govorom. Lamis Zein danes živi s svojim možem v Nemčiji.

Lamis Zein

Pri iskanju in označevanju ostankov bomb deminerji uporabljajo dogovorjene barvne simbole.

Deminer z najdeno neeksplodirano kasetnico bi bilo milijon takšnih.

juga Libanona, zaključene leta 2000, ko so se Izraelci vrnili na izraelsko stran meje med državama, ki so jo določili Združeni narodi in jo še danes nadzorujejo. Meja med Libanonom in Izraelom je zaprta in je ni mogoče prestopiti.

Nevladne organizacije čistijo kontaminirano zemljo

V državi se zdaj z odstranjevanjem min in kasetnih bomb ukvarja šest organizacij. Obiskala sem nevladno norveško organizacijo Norwegian People's Aid (NPA), ki je v Libanonu aktivna na področju pomoči žrtvam zemeljskih min in neeksplodiranih ubojnih sredstev od leta 2001. Po izraelskih napadih leta 2006 na južni Libanon so začeli izvajati obsežen program odstranjevanja posledic odvrgnenih kasetnih bomb na jugu države. Danes so največja tuja nevladna organizacija, ki odstranjuje ostanke kasetnih bomb na jugu Libanona. To počne devet njenih ekip. Vsako sestavljajo nadzornik delovišča, vodja, osem iskalcev, reševalec in voznik reševalnega vozila. Do danes je NPA očistil več kot 5,9 milijona kvadratnih metrov zemlje na jugu Libanona in uničil več kot 6300 kasetnih eksplozivov. Program NPA Libanon, ki ga vodi Slovenka Eva Veble,

Nesreča na delovišču

Nekaj dni pred mojim obiskom novembra lani se je pri uničevanju kasetnih bomb, ki jih je njegova ekipa našla tistega dne, smrtno ponesrečil 27-letni Mohammad Ibrahim, ki je bil vodja ekipe pri NPA in je delal na terenu vse od začetka delovanja NPA na področju čiščenja kasetnih bomb v Libanonu, od leta 2006. Izguba sodelavca je vso ekipo zelo potrla, a še bolj so odločeni, da bodo končali začeto in očistili svojo deželo smrtonosnega orožja.

Mohammad Ibrahim

in njenim podstrelivom. Na jugu Libanona naj

zaposluje 137 ljudi; med njimi so dvajset žensk in štirje Palestinci. Skupno imajo zaposleni, ki so po veroizpovedi sunitski in šiitski muslimani ter kristjani, 219 otrok.

Vse organizacije, ki se v Libanonu ukvarjajo z dekontaminacijo zemlje, tesno sodelujejo z Libanonskim centrom za mine (Lebanon Mine Action Centre), ki koordinira vse aktivnosti, povezane z minami in kasetnimi bombami v Libanonu, postavlja nacionalne standarde, akreditira organizacije in je odgovoren za nadzor kakovosti dela organizacij.

Kmetje komaj čakajo na čisto zemljo

Večina zemlje, onesnažene s kasetnimi bombami v južnem Libanonu, je rodovitna in se je prej uporabljala za kmetijstvo. Lastniki zemlje, večinoma kmetje, komaj čakajo na zeleno luč za ponovno uporabo zemlje. Običajno jo začnejo uporabljati v manj kot treh mesecih od zaključenega čiščenja. Najpogosteje gojijo oljke, grozdje, sadje in zelenjavo, žitarice in tobak. Zemljo pa uporabijo tudi za vzrejo ovac in koz ter gradnjo bivališč. Kako pa vidijo svojo prihodnost? Inšalah, pravijo Libanonci. Vse je božja volja.

Ponosna sem na svoje delo

Diala Hashem, vodja ženske ekipe pri NPA, o sebi in svojem delu:

Kako se je pričelo vaše sodelovanje z NPA?
Prej sem bila učiteljica arabščine, a to delo me ni veselilo. Slišala sem, da želi NPA narediti žensko ekipo deminerk, in takoj sem se odločila, da se prijavim. Po opravljenem razgovoru in enomesečnem treningu ter opravljeni akreditaciji, ki jo je treba obnoviti vsako leto, sem januarja 2008 začela delati kot iskalka bomb. Danes sem vodja ženske ekipe.

Koliko ljudi šteje vaša ekipa?

Vsa ekipa, skupaj z reševalcem in vozniki, šteje 13 ljudi. Trenutno šest članic ženske ekipe dela na terenu. Naša najmlajša je stara 25 let, ima štiri otroke, in je nepismena. *Kako se ljudje odzovejo, ko jim poveste, s čim se ukvarjate?*

Presenečeni so, saj si predstavljajo, da to delo opravljajo le moški. Po prvem odzivu pa so zelo ponosni name in na moje sodelavke. Tudi me smo ponosne na svoje delo. Družine nekaterih sodelavk – med njimi so matere in žene – so bile sprva zelo proti temu, da bi opravljale to delo, a sčasoma so se navadili. Moja družina me je spodbujala vse od začetka, odkar sem se prijavila za delo v NPA. Sicer jih je sprva skrbelo za mojo varnost, a danes vedo, da je pri našem delu varnost na prvem mestu. Delamo zelo počasi, centimeter za centimetrom, in dosledno spoštujemo zelo stroge varnostne predpise. Zemlja, ki jo predamo v uporabo prebivalcem, mora biti očiščena vseh morebitnih nevarnosti.

Vam je všeč vaše delo? Je zelo naporno?

Seveda je, a ga opravljam z veseljem. Našla sem se v tem delu. Želim očistiti našo zemljo in preprečiti morebitne nesreče ljudi na kontaminiranih področjih. Ljudje, ki živijo na teh območjih, nas z veseljem sprejmejo. Občutek imam, da vidim sadove svojega dela. Kmalu po tem, ko očistimo neko območje, kmetje namreč nasadijo rastline v zemljo, ki je bila leta neuporabna. Veseli me tudi, da me veliko deklet in žensk sprašuje, ali bi se lahko pridružile naši ekipi. To mi daje občutek, da opravljamo pomembno delo. Z delom pa seveda želim tudi izboljšati svojo finančno situacijo.

Kakšen je vaš običajni delovni dan?

Od ponedeljka do petka vstanem ob 4.30 zjutraj in uro kasneje se zberemo na sedežu NPA v Tyru in se odpeljemo na delovišče. Na posameznem delovišču smo od nekaj mesecev pa tudi do več kot leto dni, zato imamo vzpostavljeno bazo; v hiši, ki nam jo odstopi lastnik v začasno uporabo, ali pa postavimo mobilno bazo v šotoru. Na trenutnem delovišču smo že več kot devet mesecev. Po jutranjem sestanku ekipe ob pol sedmih se prične čiščenje. Naš delavnik traja do 13. ure in do takrat izmenično 45 minut delamo in 15 minut počivamo. Poleti je tukaj izredno vroče, na sebi pa moramo imeti med iskanjem bomb predpisano zaščitno opremo, pod katero nam je še bolj vroče. Če najdemo podstrelivo, poskrbimo za njegovo nadzorovano uničenje med 13.00 in 13.30. Nato se vrnemo na sedež NPA. Svoj prosti čas, vikende, pa posvečam svojemu zaročencu, ki se prav tako ukvarja z deminiranjem.

Kaj si želite za svojo domovino in zase?

Želim si, da bi čim prej počistili vsa kontaminirana območja v naši deželi in bomo končno lahko varno hodili vsepovsod, pa čeprav bom takrat izgubila službo. Verjetno se bom vrnila k študiju angleščine in poučevanju jezikov.

Diala Hashem, vodja ekipe deminerk pri NPA, si želi, da bi čim prej počistili vsa kontaminirana območja v Libanonu.